

та второй половины XVI в. / Сост. Ю. А. Лабунцев. – Москва, 1979. – № 72. – С. 28; Гусева А. А. Издания кирилловского шрифта второй половины XVI в.: Сводный каталог. – Кн. 1-2. – Москва, 2003. – № 76. – С. 536; Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. – Львів, 1981. – Кн. I (1574-1700). – С. 26; Издания кириллической печати XV-XVI вв.: 1491-1600: Каталог книг из собрания ГПБ / РНБ; Сост. В. И. Лукьяненко. – С.-Петербург, 1993. – № 76. – С. 165-166; Каратаев И. П. Описание славяно-русских книг, напечатанных кирилловскими буквами. – С.-Петербург, 1883. – Т. 1. – № 100 (опис. разом із Новим Завітом). – С. 213.

Література: Євтушенко А. В. Про рідкісний примірник острозького видання Івана Федорова (з фонду Наукової бібліотеки Харківського національного університету ім. В. Каразіна) // Наукові праці НБУВ. – Вип. 10. – Київ, 2003. – С. 139-149; Ісаєвич Я. Д. Літературна спадщина Івана Федорова. – Львів, 1989. – С. 124-127; Його ж. Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні. – 2 вид., перероб. і доп. – Львів, 1983. – С. 87-90; Матеріали до історії Острозької академії (1576-1636): Бібліограф. довідник / Упор. І. З. Мицько. – Київ, 1990. – С. 92; Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 118; Немироский Е. Л. Иван Федоров. – С. 440-442; Його ж. Начало книгопечатания на Украине: Иван Федоров. – Москва, 1974. – С. 124-129.

Наталія Бондар

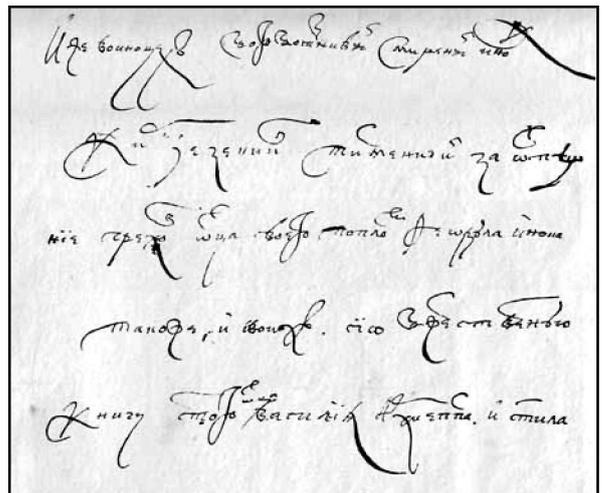
Княгиницький Іов
(* середина XVI ст.,
м. Тисмениця, тепер Івано-Франківської
обл. – † 29.12.1621, Скит Манявський,
Івано-Франківської обл.)

Церковний і культурний діяч. Народився в шляхетській родині. В миру – Іван. Освіту здобув спочатку вдома, потім в Унівському монастирі, а завершував її в ОА. З Острога був посланий на Афон із милостинею. Перед поїздкою, можливо, викладав в Острозі. Прибувши з Афона до Острога, недовго про-

був в Україні і повернувся назад. Під час другого відвідання Афона прийняв постриг під іменем Іезекіїл і пробув там більше 13 років. Після повернення займався реорганізацією низки українських монастирів.

Св. пророк Іезекіїл. Правдоподібно, портрет Іова-Єзекіїла Княгиницького

Фрагмент владного запису Іова Княгиницького (Єзекіїла Тисменицького) на "Книзі о постничествѣ" Василя Великого (Острог, 1594)

На запрошення І. Борисковича прибув у Дермань. Тут разом із ним брав участь у перекладанні й редагуванні "Октоїха", виданого

вѣсащѣ ^мнаказаніи, истраше бжтн ^{нз}.
 и вдалъ ^{бв}кѣнаоученіе книга. Взниже
 вѣсащѣ ^мпшаніе прележа, и в скорѣ
 навуче. Баше во повиндаса ^шродителе,
 тако подобаше. Тота ^ародителіе его га
 ѡбѣка и вѣщеніа. ѡсылаю ето ^шкосте
 ѡбителіи оунеской, бошато ^ара наоученіа.
 и прилежаше ^шсвѣдѣннманимемире
 номрѣ оученіа, и ^шнрѣкознато Павлила.
 внимла ^шчтеніа бжтвеннато писаніа.
 и ^швуче чина ^шмонастыскато. тако
 встѣмъ ^шднвнса оне. По то оустреми
 къ бго ^шспсѣмомъ ^шградъ ^шосротѣ, до сѣ
 вращеннѣши ^шнаоуче. Тотже ^шскѣ ^шпро
 княженіа ^шсдѣржащѣ ^шблго ^шчтѣвомъ ^шкна
 сю ^шбасилію, ^шсѣсновы ^шсвоими. ^шПредъ
 речены ^шже ^шюноша, ^швда ^шсебе ^шкѣ ^шоучил
 ще, и ^шприлежаше ^шоученію, ^штакѣ ^шво
 скорѣ

Вскорѣ быти емѣ, въмѣсто оучника оу
 чители прочіи. Баше бо поксѣмъ крѣпко,
 мочали, имати къ оуботы. къдрѣто лю
 боке. Вѣда себе въсета въстраѣ Бжнн.
 Баше и блѣтческомъ кнзю, нчѣдо стѣ
 знае село. Списѣ бо и Валтырь, кнзю
 младомъ Александрѣ. Баше бо пиць худѣ
 гѣ Бжвенато писаніа. Бы же въ време
 на, Трипти нѣкоемъ влала, Іеромонахѣ,
 състѣа Горы, къ блѣтческомъ кнзю
 Василию Млти рѣ, съсѣжнческѣю
 щѣ тамо стѣ същѣ списаніе. И въскорѣ
 рѣ прочѣтъ, блѣтческѣ кнзѣ Василии. Іоу
 свѣлаше кого бы Могла просати сними,
 да бы судано было вѣлаѣ съ млтпынею
 вѣнато имрѣто. и да бы, непостѣде былѣ
 и тамо прѣ същѣ. И помноѣ испитіані.
 посылѣ Іоана. Тако бо прѣвѣе гово
 баше.

в 1604 році. Близько 1605 р., коли друкарню з Дерманя було переведено знову до Острога, а *Дерманський культурно-освітній осередок* розпався, виїхав у Галичину. Там у цей час перебував, переїхавши з Дубна до Унева, *І. Вишенський*. За ініціативи останнього було засновано Скит Манявський (бл. 1605 р.), який став “іноческою академією”, головним центром аскетичного монашества в Речі Посполитій.

Погляди К. відзначалися традиціоналізмом та консерватизмом. Зокрема, це знайшло вияв у його негативній рецензії на книгу Кирила-Транквіліона Ставровецького “Дзеркало богослов’я”.

Література: Маслов С. И. Кирилл Транквиллион Ставровецкий и его литературная деятельность. – Киев, 1984. – С. 34, 62, 74; Мицько І. З. Дерманський культурно-просвітительний центр и его участие в идеологической работе на Украине (70-е годы XVI в. – 30-е годы XVII в.) // Федоровские чтения. 1978. – Москва, 1981. – С. 50-51; Його ж. Матеріали до історії Острозької академії (1576-1636): Бібліограф. довідник / Упор. І. З. Мицько. – Київ, 1990. – С. 40-41; Його ж. Острозька слов’яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 96; Його ж. Про Велико-скитську обитель // Іконостас Воздвиженської церкви Скиту Манявського. Каталог виставки. – Львів, 2000. – С. 5-12; [Симонович Ігнатій з Любарова] Житіє і жизнь... // Зоря Галицька яко Альбум на год. 1869. – Львів, 1860. – С. 225-251; Харлампович К. Западнорусские православные школы XVI и начала XVII века, отношение их к инославным, религиозное обучение в них и заслуги их в деле защиты православной веры и церкви. – Казань, 1898. – С. 252-263.

Віктор Атаманенко

Ковальський Микола
(* 19.03.1929, с. Верхів –
† 5.10.2006, м. Острог)

Видатний український історик-джерелознавець. Дитячі роки пройшли у с. Верхові

тодішнього Острозького повіту, де вчителювали батьки Павло Миколайович (1887-1965) та Лідія Олександрівна (1895-1983). Пізніше родина переїхала до Острога. У 1946 р. із золотою медаллю закінчив Острозьку середню школу № 1. У 1947 р. закінчив з відзнакою Острозьке педагогічне училище, здобувши спеціальність учителя початкової школи. У 1947 р. вступив на історичний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка, але у 1950 р. був змушений перевестися на заочну форму навчання і розпочати роботу в Острозькій семирічній школі № 3, де викладав спочатку англійську мову, а пізніше історію, конституцію і географію. У 1952 р., з відзнакою закінчивши університет, отримав скерування до аспірантури на кафедрі вітчизняної історії Львівського університету. У 1958 р. успішно захистив кандидатську дисертацію на тему “Зв’язки західноукраїнських земель з Російською державою (друга половина XVI-XVII ст.)”.

Із 1956 до 1958 рр. К. працював у Львівському обласному інституті вдосконалення вчителів, з листопада 1959 р. – в Українському державному музеї етнографії та художнього промислу АН України у Львові, де з серпня 1961 р., згідно з конкурсом, був обраний завідувачем відділу етнографії.

У 1963 р. вчений переїхав із родиною до Кривого Рогу, куди був запрошений на роботу в Криворізький загальнонауковий факультет Дніпропетровського державного університету, деканом якого став у грудні 1963 року. За роки роботи в Кривому Розі (1963-1967 рр.) провів дві наукові конференції і став редактором тез доповідей. Його виступи на конференціях свідчать про наукові зацікавлення, пов’язані з історією України XVI-XVII століття. Вже в цей час з’являється перша праця з острогіани, яка пізніше стала одним з основних напрямів досліджень – “До історії Острозької друкарні (кінець XVI – початок XVII ст.)”.

У 1967 р. відомий вчений Дмитро Пой-